

Základy filozofie

Sókratés

Sókratés (470 – 399 př. n. l.)

- Sókratés zahajuje klasické období řecké filosofie.
- **Sám nezanechal žádné spisy. Nejdůležitější zdroj poznatků o jeho nauce jsou dialogy jeho žáka Platóna – např. Obrana Sókratova, *Symposion*,**
- Hlavním zájmem a životní náplní S. bylo **podrobit své spoluobčany zkoušce neúnavnými rozhovory a pobídnout je ke skutečnému poznání a spravedlivému životu .**
- **Nepřátelství, která se těmito rozhovory zrodila, vedla roku 399 př. n. l. až k soudnímu procesu za urážku bohů a kažení mládeže. Nevyužil možnosti žádat o milost, ani možnost opustit Athény. Proces končí odsouzením k vypití číše jedu.**

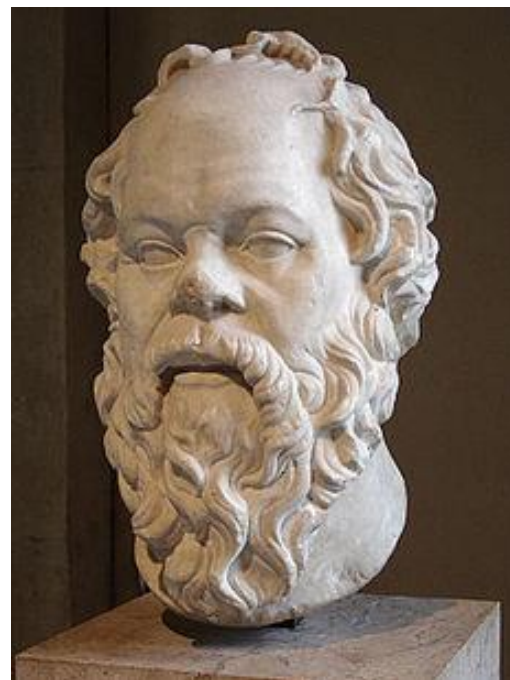
- ***Obrana Sókratova*** není svým obsahem jen ohlasem skutečné obhajoby Sókrata. Platón v ní ukazuje na Sókratově osobě, ***jaký úkol a úděl má ve společnosti filosof - intelektuál.***
- ***Filosof-intelektuál lidem boří iluzi jejich domnělých moudrostí a ctností, vyrušuje lidi z jejich nemyslíciho a spokojeného klidu. Ukazuje jim jejich povinnost starat se o skutečné vědění, které vede ke konání dobra – povinnost péče o duši.***
- ***Filosof se liší od množství jiných svými názory o dobru a zlu, stává se mnoha ostatním nepohodlným, a protože množství má v rukou hmotnou moc, zbavuje se filosofa násilím.***
- ***Ale smrt je zlem jen tomu, kdo nebyl dobrý v životě: filosof odchází ze života s dobrým svědomím, že věrně stál na místě, na které ho postavil bůh ...***

- Za hlavní životní cíl považoval S. dobro a ctnost.

... což se nestydíš, že se staráš o co největší bohatství a slávu a vliv, zatímco o vědění a pravdu a svou duši, aby byla co nejlepší, se nestaráš a nepřemýšlíš o tom?

- Jakou metodu S. používal pro dosažení hlubšího vědění = S. **nepoučoval**, ale **kladl při rozhovorech mnoho otázek**.
- Jeho umění předstírat hloupost = **tzv. sokratovská ironie**.
- Tento způsob tázání mu umožňoval **odhalovat slabá místa v myšlení athéňanů**.
- Postupným tázáním otrásal pouze zdánlivým věděním druhého až do chvíle, kdy jeho partner v rozhovoru zjistil, že vlastně nic neví (***„Vím, že nic nevím“***).
- S. věřil, že **potom takový člověk nastoupí cestu ke skutečnému poznání a vědění**.

- **K rozhovorům běžně docházelo veřejně a potkat S. tedy často znamenalo nechat se veřejně zesměšnit.**
- Efekt zesměšnění ještě posilovala skutečnost, že **S. byl nápadně malé, podsadité postavy a měl nevzhledný obličej** (*sochy a busty, které Sókrata znázorňují jako šeredného muže, se pravděpodobně inspirovaly Platónovým a Xenofónovým popisem, přirovnávajícím jej v žertu k bájným silénům a satyrům*).
- **S. neměl v úmyslu spoluobčany zesměšňovat a trápit, tvrdil že ho pohání jakýsi vnitřní hlas (řec. *daimonion*), který mu říká co je dobré a co ne.**

Silénos (Silén) - vychovatel a průvodce boha vína Dionýsa. V bájích se vyskytuje jako veselý stařík , poněkud prostomyslný, vyhledávající zábavu i pití. Protože mu už z bujarého života nesloužily nohy, nechával se vodit svými druhy nebo se vezl na oslu. Měl však i věštecký dar a pronášel mnohá moudra o životě.

- Svou **dialektickou metodou položil základy západního kritického myšlení** (výraz "*dialektika*" znamenal původně umění rozhovoru, diskuse, kde ***se střídají tvrzení a námitky, podepřené racionálními argumenty***. Cílem je přiblížit se pravému poznání tím, že ***účastníci si navzájem vyvracejí nesprávná, neobhájitelná mínění***).
- **Legenda o S. statečnosti a ušlechtilosti se stala součástí humanistické tradice evropské kultury.**

- S. se zmiňoval o tom, že když se naučil žít se **svou ženou Xantippou**, dovedl by se vypořádat s kterýmkoli jiným člověkem ...
- <http://media.rozhlas.cz/audio/473251.mp3>

Otázky:

1. Z jakých pramenů se dozvídáme o Sókratovi?
2. Sókratés zahajuje období řecké filozofie.
3. Co bylo hlavním zájmem a životní náplní Sókratovi filozofie.
4. V čem je podle S. poslání filozofa – intelektuála?
5. Co bylo skutečnou příčinou tragického konce S. života?
6. Co označujeme pojmem *sokratovská ironie*?
7. Vysvětlete význam pojmu *daimonion* v Sókratově filozofii?
8. Vysvětlete pojem *dialektika*.

Zdroje:

- Jostein Gaardner, Sofiin svět, Román o dějinách filosofie. Praha : Albatros, 2006.
- Encyklopedický atlas filosofie, P. Kunzmann a kol., Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001.
- Jaroslava Schlegelová, Základy filozofie 1. – 4. část, Praha. S&M, 1991.
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/S%C3%B3krat%C3%A9s>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Sil%C3%A9nos>
- <http://www.carltonhobbs.net/tag/sculpture/>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Dialektika>